

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagar som har samband med den (RP 106/2022 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 46/2022 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 26/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tanja Innanen, justitieministeriet
- polisdirektör Hannele Taavila, inrikesministeriet
- statsåklagare Tommi Hietanen, Åklagarmyndigheten
- registerchef Sari Laitakari, Rättsregistercentralen
- biträdande dataombudsman Annina Hautala, Dataombudsmannens byrå
- specialsakkunnig Kaisa Puro, Domstolsverket
- professor Tomi Voutilainen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Helsingfors tingsrätt
- Brottspåföljdsmyndigheten
- Polisstyrelsen
- Gränsbevakningsväsendet
- Tullen.

Betänkande LaUB 18/2022 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen, straffregisterlagen, tvångsmedelslagen och lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust).

Syftet är att införa de ändringar i den nationella lagstiftningen som föranleds av EU:s förordning om ett centraliserat system för identifiering av EU-medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN). Dessutom är syftet att utfärda lagstiftning om genomförande av det direktiv som kompletterar förordningen.

Lagarna avses träda i kraft i slutet av 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I de bestämmelser som avses i propositionen är det fråga om att främja utbytet av straffregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare och statslösa personer inom EU.

Syftet är att införa de ändringar i den nationella lagstiftningen som föranleds av EU:s förordning (EU) 2019/816 om ett centraliserat system för identifiering av EU-medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN). Dessutom är syftet att utfärda lagstiftning om genomförande av det direktiv som kompletterar förordningen (EU) 2019/884.

I propositionen föreslås ändringar i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012, nedan EU-straffregisterlagen), straffregisterlagen (770/1993), tvångsmedelslagen (806/2011) och lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019).

Syftet med Ecris-TCN är att inrätta ett centraliserat informationssystem på EU-nivå med vars hjälp medlemsstaterna kan identifiera andra medlemsstater som har uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare (straffregisteruppgifter). Ecris-TCN innehåller sådana uppgifter om tredjelandsmedborgare som dömts i medlemsstater som behövs för att fastställa personernas identitet, inbegripet uppgifter om fingeravtryck. Enligt förordningen är det nödvändigt att använda uppgifter om fingeravtryck eftersom det är den mest tillförlitliga metoden för att identifiera tredjelandsmedborgare inom medlemsstaternas territorium, som ofta inte innehar handlingar eller någon annan form av identifiering, samt för en tillförlitligare matchning av uppgifterna.

De egentliga straffregisteruppgifterna ska också i framtiden förvaras i medlemsstaternas nationella register. Ecris-TCN kompletterar det europeiska straffregisteruppgiftssystemet (Ecris) och gör det möjligt att rikta begäran om enskilda straffregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare till de

Betänkande LaUB 18/2022 rd

medlemsländer där uppgifterna om domarna finns. Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-LISA) svarar för den operativa förvaltningen av systemet.

Det befintliga Ecris-samarbetet har hittills särskilt gällt medborgare i medlemsstaterna. Kriminalregister över medborgare i medlemsstaterna ska centraliseras till den medlemsstat där personen är medborgare och dit enskilda begäranden om information ska skickas. I det gällande samarbetet har en omfattande kontroll av brottslig bakgrund hos en tredjelandsmedborgare inneburit att man varit tvungen att skicka en begäran om information om personen i fråga till alla medlemsstater. I fortsättningen ska en sökning i Ecris-TCN-systemet meddela i vilka medlemsstater det finns straffregisteruppgifter om en medborgare i ett tredje land. Detta gör det möjligt att rikta enskilda begäranden om straffregisteruppgifter till just dessa medlemsstater.

I det gällande Ecris-samarbetet utbyts kriminalregisteruppgifter elektroniskt i standardiserad form mellan medlemsstaternas centralmyndigheter. Rättsregistercentralen är centralmyndighet i Finland. Rättsregistercentralen framställer också en begäran till en annan medlemsstat om utlämnande av straffregisteruppgifter och svarar på andra medlemsstaters begäranden.

Enligt propositionen ska också Ecris-TCN i fortsättningen användas av Rättsregistercentralen i Finland. Rättsregistercentralen ska enligt propositionen göra sökningar i Ecris-TCN-systemet på begäran av den behöriga nationella myndighet som använder straffregisteruppgifter. Utifrån sökningen vet man till vilken medlemsstat en enskild begäran om uppgifter om en tredjelandsmedborgare ska sändas. Rättsregistercentralen lagrar också de uppgifter i systemet som krävs enligt förordningen.

Det utbyte av straffregisteruppgifter som sker inom ramen för Ecris-samarbetet berör i synnerhet brottmålsförfaranden. Det finns också bestämmelser om vissa andra användningsändamål. Det viktigaste av dessa är för att kontrollera brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn eller frivilliga som deltar i verksamhet med barn. Enligt propositionen ska Ecris-TCN-systemet användas för samma ändamål som inom det nuvarande Ecris-samarbetet.

EU har visserligen redan antagit flera rättsakter som utvidgar användningen av Ecris-TCN. Separata regeringspropositioner har lämnats eller kommer att lämnas om dessa projekt. Inom EU pågår också förhandlingar om lagstiftning som utvidgar användningen av Ecris-TCN.

Som det står i propositionsmotiven (s. 64) är avsikten med den föreslagna lagstiftningen att komplettera Ecris-TCN-förordningens bestämmelser till den del det är nödvändigt. Syftet är också att utfärda lagstiftning om genomförande av Ecris-direktivet.

Till den del som Ecris-TCN-förordningen förutsätter kompletterande reglering, föreslås i propositionen att bestämmelserna i första hand införs i EU-straffregisterlagen. Lagen innehåller redan nu bestämmelser om det gällande Ecris-samarbetet för utbyte av straffregisteruppgifter mellan medlemsstaterna. I propositionen föreslår regeringen att lagen kompletteras med ett nytt 3 a kap. (Ecris-TCN-systemet för identifiering av medlemsstater), som ska innehålla nationella bestämmelser om Ecris-TCN som kompletterar förordningen (13 a—13 i §). De föreslagna paragraferna gäller införande av uppgifter i Ecris-TCN-systemet, Rättsregistercentralens meddelande om att

Betänkande LaUB 18/2022 rd

uppgifter om fingeravtryck saknas, användning av uppgifter om fingeravtryck vid sökningar i Ecris-TCN-systemet, användning av Ecris-TCN-systemet för straffrättsliga förfaranden, på begäran av en enskild person, för frivilligverksamhet och i situationer som avses i förordningen om sprängämnesprekursorer, radering av bötesregisteruppgifter och uppgifter om fingeravtryck i Ecris-TCN-systemet samt lämnande av samtycke till Eurojust.

Förordningen kräver enligt propositionen också att 1 § i EU-straffregisterlagen och 2 och 5 § i straffregisterlagen ändras. Dessutom föreslås det i propositionen för uppfyllande av förordningens skyldigheter en ny 3 a § till 9 kap. i tvångsmedelslagen, där det ingår bestämmelser om tagande av fingeravtryck av en medborgare i ett tredjeland efter en lagakraftvunnen dom, om personen dömts till ett fängelsestraff i minst sex månader och om inte fingeravtryck har tagits redan vid förundersökningen. Dessutom föreslås en ändring av 8 § i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust).

I propositionen anses dessutom att Ecris-direktivet förutsätter en ny 4 a § i EU-straffregisterlagen (meddelande som gäller överföring av uppgifter) samt ändring av 7 § (sättet för överföring av uppgifter) och 20 § (framställande av begäran med anledning av en begäran från en enskild person).

Enligt uppgifter från justitieministeriet är avsikten att Ecris-TCN-systemet ska tas i bruk i slutet av 2023. De bestämmelser som föreslås i propositionen borde dock ha varit i kraft redan i juni 2022. Tidsfristen för de nationella åtgärderna för genomförande av det direktiv som avses i propositionen var den 28 juni 2022. Därför bör lagarna träda i kraft så snart som möjligt.

Grundlagsutskottet har lämnat utlåtande (GrUU 46/2022 rd) om propositionen. Utskottet har inget att anmärka på lagförslagen i propositionen. Även förvaltningsutskottet har lämnat utlåtande om propositionen (FvUU 26/2022 rd). Förvaltningsutskottet föreslår att lagutskottet bedömer genomförbarheten av de regleringsalternativ som förordningen tillåter i fråga om tagande av fingeravtrycksuppgifter om tredjelandsmedborgare. Lagutskottet uttalar sig om det sistnämnda nedan i den allmänna motiveringen.

Lagutskottet har i förhandlingsskedet yttrat sig om de direktiv och förordningar som ligger till grund för den nu aktuella propositionen (LaUU 4/2016 rd, LaUU 10/2016 rd, LaUU 12/2017 rd, LaUU 18/2017 rd). Lagutskottet ansåg redan i förhandlingsskedet att syftet med förslagen i princip är positivt och att det är motiverat att utveckla användningen av Ecris så att medlemsstaterna får information om i vilka medlemsstater straffregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare finns. På så sätt kan begäranden om straffregisteruppgifter riktas till rätt medlemsstater.

Lagutskottet anser att de valda lösningarna i princip är motiverade. Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Räckvidden för användningen av Ecris-TCN

Det utbyte av straffregisteruppgifter som sker inom ramen för Ecris-samarbetet berör som sagt i synnerhet brottmålsförfaranden. Det finns också bestämmelser om vissa andra användningsändamål.

Betänkande LaUB 18/2022 rd

mål. Det viktigaste av dessa är för att kontrollera brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn eller frivilliga som deltar i verksamhet med barn. Enligt propositionen (s. 26) ska Ecris-TCN-systemet användas för samma ändamål som inom det nuvarande Ecris-samarbetet.

Enligt förvaltningsutskottets uppfattning (FvUU 26/2022 rd, s. 2) gör förordningen det möjligt att använda informationssystemet också till exempel vid viseringsförfaranden, förfaranden för erhållande av medborgarskap samt vid migrationsförfaranden jämte asylförfaranden. Propositionen innehåller dock inga förslag som gör det möjligt att använda informationssystemet för sådana ändamål i Finland. Som det framgår av propositionsmotiven (s. 70) föreslog Migrationsverket i samband med beredningen av propositionen att systemet bör kunna utnyttjas vid förfarandena för erhållande av medborgarskap samt vid migrationsförfaranden, inklusive asylförfaranden.

Lagutskottet konstaterar att det i artikel 7 i Ecris-TCN-förordningen föreskrivs för vilka ändamål systemet får användas. Enligt artikel 7.1 ska centralmyndigheterna använda Ecris-TCN för att identifiera de medlemsstater som innehar uppgifter i kriminalregister om en tredjelandsmedborgare i syfte att få uppgifter om tidigare fällande domar via Ecris när begäran om uppgifter ur kriminalregister om den personen görs i den berörda medlemsstaten inom ramen för ett brottmålsförfarande mot denna person eller för något av de ändamål som anges i artikel 7.1, om de föreskrivs i och är i enlighet med nationell rätt.

I enlighet med vad som anges ovan och i enlighet med artikel 7 i förordningen är andra användningsområden för Ecris-TCN som anges i den artikeln möjliga. Detta relateras på sidorna 22, 23 och 29 i propositionen.

Ecris-TCN lagrar inte kriminalregisteruppgifter, utan identifieringsuppgifter som gör det möjligt att fastställa i vilka medlemsstater uppgifter om tredjelandsmedborgare finns i fråga om fällande domar i brottmål som meddelats i andra medlemsstater. Stycke 31 i förordningens ingress innehåller en viktig förklaring enligt vilken en träff i Ecris-TCN inte i sig bör uppfattas så att den berörda tredjelandsmedborgaren har dömts i de angivna medlemsstaterna, står det i propositionen (s. 22). Förekomsten av tidigare fällande domar bör endast bekräftas på grundval av uppgifter från kriminalregistren i de berörda medlemsstaterna. Egentliga straffregisteruppgifter kommer även i fortsättningen att lagras i de nationella straffregistren och utlämnandet av dem till en annan medlemsstat förutsätter en sådan begäran som medlemsstaten i fråga kräver. Bestämmelser om skyldigheten att lämna ut uppgifter till en annan medlemsstat finns i EU-lagstiftningen. Den nationella lagstiftningen kan tillåta utlämnande av uppgifter i större utsträckning än EU-lagstiftningen.

I propositionen (se s. 26 och 71) har det på motsvarande sätt ansetts motiverat att Ecris-TCN i Finland används för andra användningsändamål än behandling av brottmål endast i sådana situationer då Ecris-rambeslutet eller andra EU-bestämmelser i Ecris-samarbetet förpliktigar till att begära straffregisteruppgifter av en annan medlemsstat eller med stöd av en begäran till överlämnande av straffregisteruppgifter till Finland. Användning av Ecris-TCN för sådana ändamål där Ecris-rambeslutet eller övrig EU-lagstiftning inte ålägger att inom ramen för Ecris-samarbetet begära straffregisteruppgifter från en annan medlemsstat eller att med stöd av en begäran lämna ut straffregisteruppgifter till Finland skulle medföra en ogrundad administrativ börda, eftersom man sannolikt ändå inte skulle få egentliga straffregisteruppgifter från den andra medlemsstaten. Den-

Betänkande LaUB 18/2022 rd

na grund gäller på det sätt som framgår av propositionen (s. 71) också de användningsändamål som Migrationsverket föreslagit. En bestämmelse som endast möjliggör användning av Ecris-TCN säkerställer inte tillgången till straffregisteruppgifter från en annan medlemsstat, utan skyldigheten att utlämna egentliga straffregisteruppgifter från en annan medlemsstat förutsätter att Ecris-rambeslutet ändras.

Inom den tidtabell som fastställts för lagberedningen har man endast förmått föreslå nödvändiga ändringar av bestämmelserna som Ecris-TCN-regleringen medför, framgår det av propositionsmotiven (s. 71). Också andra myndigheter, som med stöd av till exempel 4 a § i straffregisterlagen har rätt att få straffregisteruppgifter, kan ha liknande behov som Migrationsverket av att få straffregisteruppgifter från andra medlemsstater. Inte heller dessa behov har det varit möjligt att utreda inom den fastställda tidtabellen för lagberedningen, eftersom det enligt propositionen hade krävt omfattande utredningsarbete. I propositionen har man inte utvidgat de områden som omfattas av Ecris-TCN-samarbetet, utan i detta skede ansett riktlinjen i fråga om andra ändamål än ett brottmålsförfarande vara motiverad, dvs. att Ecris-TCN endast ska användas i de situationer där Ecris-rambeslutet eller övrig EU-lagstiftning ålägger att inom ramen för Ecris-samarbetet begära straffregisteruppgifter från en annan medlemsstat eller att med stöd av en begäran lämna ut straffregisteruppgifter till Finland. Bestämmelser om skyldigheten att lämna ut straffregisteruppgifter till en annan medlemsstat inom ramen för Ecris-samarbetet för andra ändamål kan förutom i rambeslutet också utfärdas i någon annan EU-rättsakt.

Utskottet noterar dessutom att det i enlighet med vad som konstateras i propositionen (s. 5—6) har gjorts ändringar i Ecris-TCN-förordningen genom flera förordningar som godkänts därefter. De nationella lagstiftningsbehov som ansluter sig till ändringarna av Ecris-TCN-förordningen bedöms separat i samband med de lagstiftningsprojekt som gäller dessa förordningar, står det i propositionen. Som sådana projekt nämns i propositionen bland annat det europeiska systemet för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och reformen av VIS. Dessutom pågår förhandlingar om ett förslag till förordning om screening för tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna.

I ljuset av propositionen och det som sägs ovan anser lagutskottet att den lösning som valts i propositionen är motiverad i fråga om användningsområdet för Ecris-TCN. Det är motiverat att bedöma frågor som gäller utvidgningen av tillämpningsområdet för Ecris-TCN separat i samband med framtida lagstiftningsprojekt.

Tagande av fingeravtryck från tredjelandsmedborgare

I propositionen föreslår regeringen att det i tvångsmedelslagen tas in en ny bestämmelse (9 kap. 3 a § i lagförslag 3) som gör det möjligt att ta fingeravtryck av en medborgare i ett tredje land efter en lagakraftvunnen dom, om han eller hon har dömts till fängelse i minst sex månader och om fingeravtryck inte har tagits redan vid förundersökningen. Fingeravtrycken ska enligt propositionen tas av polisen, som också för närvarande har det huvudsakliga ansvaret för att ta fingeravtryck. En medborgare i ett tredjeland kan åläggas att infinna sig på ett lämpligt verksamhetsställe och han eller hon kan också hämtas för att ta fingeravtryck.

Den föreslagna nya bestämmelsen i tvångsmedelslagen grundar sig på artikel 5.1 b ii i Ecris-TCN-förordningen, där det förutsätts att en medlemsstat i enlighet med något av minimikraven i

Betänkande LaUB 18/2022 rd

detta led i artikeln registrerar uppgifter om fingeravtryck för tredjelandsmedborgare i Ecris-TCN-systemet. Förslaget i propositionen motsvarar förordningens första alternativ. Det andra minimikravet som förordningen medger är att fingeravtryck tas om en tredjelandsmedborgare har dömts för ett brott som är belagt med ett maximalt fängelsestraff på minst tolv månader enligt medlemsstatens lagstiftning. Förvaltningsutskottet föreslår som sagt i sitt utlåtande (FvUU 26/2022 rd) att lagutskottet bedömer genomförbarheten av de regleringsalternativ som förordningen tillåter i fråga om tagande av fingeravtrycksuppgifter om tredjelandsmedborgare.

Lagutskottet noterar därför att enligt artikel 5.1 b i i förordningen registreras i Ecris-TCN för det första uppgifter om fingeravtryck som har samlats in i enlighet med nationell rätt under ett brottmålsförfarande, dvs. alla fingeravtrycksuppgifter som samlats in från tredjelandsmedborgare under förundersökningen. Detta innebär att alla fingeravtrycksuppgifter om tredjelandsmedborgare som förundersökningsmyndigheten samlat in med stöd av 9 kap. 3 § i tvångsmedelslagen registreras i Ecris-TCN-systemet.

Enligt denna bestämmelse får en polisman för identifiering, utredning av brott och registrering av brottslingar ta bland annat fingeravtryck. Föresättningarna för att fingeravtryck får tas är inte bundna till hur grovt det brott är som utreds. Fingeravtryck kan således tas av en misstänkt när det finns skäl att anta att han gjort sig skyldig till det brott som utreds, står det i propositionen (s. 13). Naturligtvis måste man vid tagande av fingeravtryck beakta de omständigheter som beskrivs i propositionsmotiven (s. 13), såsom principerna om proportionalitet, minsta olägenhet och fin känslighet enligt 1 kap. i tvångsmedelslagen. Enligt 1 kap. 2 § i tvångsmedelslagen får tvångsmedel användas endast om det kan anses försvarligt med beaktande av hur grovt det undersökta brottet är, hur viktigt det är att brottet utreds och av att den misstänktes eller någon annans rättigheter kränks när tvångsmedel används samt övriga omständigheter som inverkar på saken, står det vidare i motiveringen.

Utöver det som föreskrivs i förordningens artikel 5.1 b i ska det enligt artikel 5.1 b ii åtminstone införas fingeravtrycksuppgifter som tagits på grundval av någotdera av de alternativa kriterier som anges ovan. I fråga om led ii föreslår regeringen som sagt i propositionen att fingeravtrycksuppgifter ska registreras i enlighet med det första minimalalternativet. Den föreslagna nya 9 kap. 3 a § i tvångsmedelslagen motsvarar detta alternativ. Enligt ordalydelsen i 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska fingeravtrycken tas i de situationer som avses i bestämmelsen, om de inte har tagits redan vid förundersökningen av brottet.

Enligt utredning till utskottet kommer fingeravtrycksuppgifter på den grund som anges i led i att lagras i större utsträckning än med stöd av det fakultativa första minimalalternativet i led ii. Enligt polisens bedömning av nuvarande praxis registreras fingeravtrycksuppgifter vid gärningar för vilka fängelse kan utdömas heltäckande av misstänkta som gripits, står det i propositionen (s. 17). Detta gäller också alla tredjelandsmedborgare som gripits misstänkta för brott. För tredjelandsmedborgare är registreringen av fingeravtrycksuppgifter rentav mer omfattande än för finska medborgare, eftersom de ofta grips eller fängslas på grund av risken för flykt, och då insamlas och registreras också fingeravtrycksuppgifterna. Enligt ett yttrande från Polisstyrelsen anses uppgiften enligt den nya 9 kap. 3 a § i tvångsmedelslagen inte medföra någon stor arbetsbörda, eftersom fingeravtryck i regel alltid tas vid förundersökning från tredjelandsmedborgare som misstänks för brott som kan leda till fängelse.

Betänkande LaUB 18/2022 rd

Uppgifter som samlats in med stöd av 9 kap. 3 § i den gällande tvångsmedelslagen ska enligt propositionen föras in i Ecris-TCN-systemet med stöd av 13 a § 1 mom. 3 punkten i lagförslag 1. Den ovan beskrivna handlingsmodellen som förundersökningsmyndigheterna tillämpar uppfyller i praktiken villkoren enligt det andra alternativet i artikel 5.1 b ii.

Enligt uppgift från justitieministeriet (se även RP, s. 83) är den lösning som föreslås i propositionen förenlig med utlåtandet (GrUU 53/2017 rd) från grundlagsutskottet i förhandlingsskedet. I utlåtandet ansåg grundlagsutskottet att Finlands primära ståndpunkt var konstitutionellt motiverad, nämligen att det är motiverat att i Ecris-TCN-systemet införa fingeravtrycksuppgifter om de samlats in i enlighet med den nationella lagstiftningen under ett brottmålsförfarande och personen har dömts till ett frihetsstraff. I fråga om minimiregleringen menade grundlagsutskottet också att statsrådet ändå inte bör godkänna alternativ som innebär väsentligt mer omfattande registrering och insamling av fingeravtrycksuppgifter och därmed bestämmelser som sämre garanterar skyddet för privatlivet och personuppgifter. Enligt erhållen utredning omfattar valet av det andra alternativet i artikel 5.1 b ii till grund för minimiregleringen också gärningar som leder till bötesstraff.

Centralt med tanke på lagringsskyldigheten är att det är fråga om känsliga personuppgifter i samband med brottmål, står det i propositionsmotiven (s. 15). Fingeravtrycksuppgifterna hör dessutom till de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i 11 § i lagen om dataskydd vid brottmål och i artikel 9 i dataskyddsförordningen. En bestämmelse enligt det första alternativet skulle enligt propositionen (s. 16) bättre begränsa insamlingen och lagringen av fingeravtryck till den omfattning som är nödvändig med tanke på Ecris-TCN-samarbetet.

Den gällande tvångsmedelslagens 9 kap. 3 § 1 mom. förpliktar inte förundersökningsmyndigheten att ta fingeravtryck men tillåter det. Förordningens artikel 5.1 b ii ålägger dock skyldighet att i de situationer som avses där införa fingeravtrycksuppgifterna i den uppgiftspost som ska skapas i Ecris-TCN. Detta betyder också skyldighet att ta fingeravtryck (se s. 16 i RP). Detta framgår också av ordalydelsen i den föreslagna nya 3 a § i 9 kap. i tvångsmedelslagen. Enligt utredning från justitieministeriet skulle det vara en stor ändring att byta från det första alternativet till det andra när det gäller artikel 5.1 b ii. Det skulle kräva ny lagberedning och prövning, och det kan inte heller genomföras i samband med riksdagsbehandlingen av denna proposition med beaktande av den brådskande tidsplanen för genomförandet av EU-lagstiftningen. Den regleringsmodell som nu föreslås i propositionen är ett bra komplement till den gällande regleringen i tvångsmedelslagen, men ingriper mindre i de betydande bestämmelserna i tvångsmedelslagen än det andra alternativ som förordningen tillåter. I praktiken garanterar den dock på det sätt som nämns ovan omfattande insamling av fingeravtrycksuppgifter från tredjelandsmedborgare på det sätt som de gällande bestämmelserna i tvångsmedelslagen möjliggör.

Beträffande användningen av det nationella handlingsutrymmet framhåller regeringen i propositionen (s. 88) att grundlagsutskottet i sin tolkningspraxis har understrukt att det i den mån EU-lagstiftningen kräver eller möjliggör reglering på det nationella planet tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se GrUU 25/2005 rd). Utskottet har framhållit att det därför finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU

Betänkande LaUB 18/2022 rd

26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 4). Till den del Ecris-TCN-förordningen möjliggör nationella lösningar, ska handlingsutrymmet enligt propositionsmotiven användas på så sätt i lagförslagen att man endast ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna i den omfattning som det är nödvändigt för genomförandet av förordningen. Tvångsmedelslagen får bestämmelser med stöd av vilka det kan tas fingeravtryck av tredjelandsmedborgare för de ändamål som föreskrivs i Ecris-TCN-förordningen, om personen genom en lagakraftvunnen dom har dömts till ett fängelsestraff i minst sex månader och om inte fingeravtryck har tagits redan vid förundersökningen av brottet. Förslaget motsvarar det första alternativet i fråga om artikel 5.1 b ii, vilket anses leda till en mer begränsad insamling av fingeravtryck. Dessutom föreslås det att de fingeravtryck som inte tagits redan under förundersökningen, men som förordningen kräver att ska registreras i det centraliserade systemet ska tas efter den lagakraftvunna domen, varvid fingeravtrycken endast insamlas till den del förordningen kräver det. Med beaktande av ifrågavarande uppgifters känslighet har man i förslagen vid behandlingen av personuppgifter strävat efter att iaktta principen om uppgiftsminimering och det krav på proportionalitet som har samband med de grundläggande fri- och rättigheterna, står det i motivering-
en (s. 89 i RP).

Sammantaget anser lagutskottet att den lösning som valts i propositionen är motiverad och ändamålsenlig i fråga om alternativen i artikel 5.1 b ii och tagande av fingeravtryck.

Ansiktsbilder

Enligt artikel 5.3 i förordningen får de uppgifter som lagras i Ecris-TCN även innehålla ansiktsbilder av den dömda tredjelandsmedborgaren. I propositionen har ändå ansetts att effektivt utbyte av straffregisteruppgifter genom användning av Ecris-TCN inte förutsätter att det i den uppgiftspost i Ecris-TCN som skapas i Finland inkluderas också ansiktsbilder. Det kan enligt propositionen anses vara tillräckligt att införa fingeravtrycksuppgifter och alfanumeriska uppgifter som redan möjliggör effektiv identifiering av en person. Det kan enligt propositionsmotiven bedömas att fingeravtrycksuppgifter endast i undantagssituationer inte finns tillgängliga och då kan användning av ansiktsbild anses ha betydelse. Att ta i bruk ansiktsbilder i Finland skulle dock medföra betydande kostnader som är större än nyttan med att införa ansiktsbilder i de uppgiftsposter i Ecris-TCN som skapas i Finland. Därför föreslås i propositionen (s. 20) att Rättsregistercentralen inte ska inkludera ansiktsbilder i de uppgiftsposter i Ecris-TCN som skapas i Finland. På det sätt som anges i propositionsmotiven ska Rättsregistercentralen inte heller använda ansiktsbilder för att bekräfta tredjelandsmedborgares identitet i enlighet med artikel 6.1 i förordningen (RP, s. 22).

I artikel 6.2 ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter om användning av ansiktsbilder för identifiering av tredjelandsmedborgare när det är tekniskt möjligt.

Artikel 1.8 i Ecris-direktivet gör det möjligt att använda ansiktsbilder också i fråga om medborgare i EU:s medlemsstater, så att ansiktsbilderna läggs till de uppgifter som centralmyndigheten i den dömande medlemsstaten ska överföra till den medlemsstat där personen är medborgare, om de är tillgängliga för centralmyndigheten (RP, s. 59). Eftersom Rättsregistercentralen inte har tillgång till ansiktsbilder, har den ingen skyldighet att underrätta den medlemsstat där personen är medborgare om uppgiften. I propositionen föreslås inte heller att lagstiftningen ändras så att Rättsregistercentralen får tillgång till ansiktsbilder. I propositionen har det också ansetts att det

Betänkande LaUB 18/2022 rd

inte finns något behov av att föra in sådana ansiktsbilder av finska medborgare som överförs till Finland i det lagringsregister som avses i EU-straffregisterlagen. Detta bygger på att ett effektivt utbyte av straffregisteruppgifter inte förutsätter användning av ansiktsbilder.

Användningen av ansiktsbilder kan bedömas på nytt när de delegerade akterna enligt artikel 6.2 antas (s. 22 och 59 i RP).

Med beaktande av uppgifternas känslighet syftar förslagen enligt justitieministeriets utredning till att behandlingen av personuppgifter ska vara förenlig med principen om uppgiftsminimering och det krav på proportionalitet som har samband med de grundläggande fri- och rättigheterna.

Följaktligen anser lagutskottet att den lösning regeringen gått in för i fråga om användningen av ansiktsbilder är lämplig. Användningen av ansiktsbilder kan med fog bedömas på nytt när de delegerade bestämmelser som avses i artikel 6.2 i förordningen godkänns.

Övrigt

I propositionen föreslås det att 2 § 3 mom. 2 punkten i straffregisterlagen (lagförslag 2) ändras så att numret på polisanmälan ska ingå i de uppgifter som ska föras in i straffregistret. Fogande av polisanmälan nummer till straffregistrets uppgifter förutsätter ändringar i meddelandet om distribution av domstolens avgöranden i brottmål, står det i propositionsmotiven (s. 66). I AIPA-systemet har det enligt propositionen i samband med genomförandet gällande brottmål verkställts den uppgift som Rättsregistercentralens system behöver.

Enligt uppgift från justitieministeriet är den slutliga tidsplanen för införandet av AIPA-systemet ännu inte känd beträffande brottmål. Om Ecris-TCN börjar tillämpas i november 2023 är det möjligt att AIPA redan är i bruk. Brottmål som är anhängiga när AIPA tas i drift behandlas i Ritu, programmet för domar i brottmål, tills de anhängiga ärendena har överförts till AIPA. Under övergångsperioden kan polisanmälningsnumret också förmedlas elektroniskt från Ritu, men det kan kräva systemändringar som bör utredas separat. Enligt uppgift från justitieministeriet orsakas domstolarna dock inget extra arbete, eftersom de inte är skyldiga att lämna uppgifter om polisanmälningsnummer annat än genom elektronisk distribution.

Polisstyrelsen fäster i sitt utlåtande till utskottet uppmärksamhet vid propositionens kostnadseffekter bland annat i fråga om huruvida man inom ramen för de nuvarande resurserna kan genomföra ändringarna i polisens informationssystem.

Enligt uppgift från justitieministeriet behandlas frågor som gäller finansieringen av projektet för interoperabilitet mellan Europeiska unionens informationssystem (RP 134/2021 rd) för närvarande i riksdagen i regeringens proposition till riksdagen med förslag till en fjärde tilläggsbudget för 2022 (RP 242/2022 rd) och i regeringens proposition till riksdagen med förslag till statsbudget för 2023 (RP 154/2022 rd). I enlighet med vad som konstateras i propositionen (s. 68—70) genomförs den finansiering som åtgärderna förutsätter inom ramen för statsfinanserna, vid behov genom omfördelning av anslag, och besluten om eventuell tilläggsfinansiering för de uppgifter som föranleds av effektiviseringen av det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister i fråga om tredjelandsmedborgare fattas inom beslutsprocesserna för planerna

Betänkande LaUB 18/2022 rd

för de offentliga finanserna och statsbudgetarna. Enligt utredning kommer frågan om polisens finansiering att tas upp på nytt i samband med beredningen av tilläggsbudgetarna för 2023.

Lagutskottet fäster också uppmärksamhet vid de uppgifter som dataombudsmannen får på grund av EU-lagstiftningen om Ecris-TCN-systemet. Också grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om propositionen (GrUU 46/2022 rd) fäst uppmärksamhet vid dataombudsmannens uppgifter och ansett det vara viktigt att tillsynsmyndigheten anvisas tillräckliga resurser för att sköta uppgifterna på behörigt sätt.

Enligt uppgift från justitieministeriet följer ministeriet kontinuerligt upp arbetsbördan vid dataombudsmannens byrå i förhållande till ramarna enligt statsbudgeten, och vid uppföljningen beaktas bland annat konsekvenserna av den nya lagstiftningen. Det är också nödvändigt att följa upp eventuella effekter av Ecris-TCN på arbetsbördan efter det att systemet väntas ha blivit infört i slutet av 2023. Konsekvenserna av EU-lagstiftningen och den föreslagna nationella lagstiftningen måste enligt justitieministeriet vid behov beaktas sammantaget i anslagen enligt de senare årens rambeslut om statsfinanserna och statsbudgeten. Lagutskottet betonar att det är viktigt att se till att dataombudsmannen har tillräckliga resurser.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

3 a kap. Ecris-TCN-systemet för identifiering av medlemsstater

13 a §. Införande av uppgifter i Ecris-TCN-systemet. Paragrafen innehåller bestämmelser om införande av uppgifter i Ecris-TCN-systemet. Enligt 1 mom. ska Rättsregistercentralen föra in de uppgifter som avses i 1—3 punkten i en sådan av centralen skapad uppgiftspost enligt artikel 5 i förordningen i det system för identifiering av medlemsstater som avses i förordningen. Enligt paragrafens 2 mom. ska Rättsregistercentralen ha rätt att få de i 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna om fingeravtryck från polisen och behandla dem för att föra in uppgifter i en uppgiftspost samt för att rätta, ändra eller radera uppgifterna. Enligt 3 mom. ska Rättsregistercentralen bevara en kopia av de uppgifter som registrerats i Ecris-TCN-systemet och ändringarna av dem. Uppgifterna raderas när uppgiftsposten raderas ur Ecris-TCN-systemet. I enlighet med 4 mom. ska polisen på Rättsregistercentralens begäran ha rätt att jämföra fingeravtryck för att säkerställa ett de är korrekta.

Lagutskottet fäster uppmärksamhet vid fingeravtrycksuppgifternas karaktär som en särskild kategori av personuppgifter och som känsliga personuppgifter. Grundlagsutskottet har i sin praxis betonat behovet av att begränsa behandlingen av känsliga personuppgifter till vad som är absolut nödvändigt (se RP, s. 82—84). Det föreslagna 13 a § 2 mom. innebär att känsliga personuppgifter lämnas ut ur polisens register. I sina analyser av exakthet och innehåll har grundlagsutskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art. Om de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av information också hänför sig till känsliga uppgifter, har ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning varit att bestämmelserna måste

Betänkande LaUB 18/2022 rd

preciseras så att de följer grundlagsutskottets praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (se t.ex. GrUU 38/2016 rd). Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om utlämnande av information framför allt för myndigheternas del och då tagit hänsyn till bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om datainnehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd). Men samtidigt har grundlagsutskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (t.ex. GrUU 19/2012 rd).

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om den nu aktuella propositionen (GrUU 46/2022 rd) inte framfört några anmärkningar till de föreslagna bestämmelserna. Utifrån en utredning från justitieministeriet anser lagutskottet dock att den föreslagna regleringen bör genomgå en samlad bedömning med avseende på hur detaljerad och noggrant avgränsad den är i ljuset av grundlagsutskottets tolkningspraxis.

Uttömmande bestämmelser utfärdas om de uppgifter som ska föras in i enlighet med det föreslagna 13 a § 1 mom. Fingeravtrycksuppgifter söks fram för varje tredjelandsmedborgare för vilken kravet på registrering i Ecris-TCN uppfylls. Detta är redan a priori nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sin skyldighet enligt förordningen. I stället för att med avvikelse från den föreslagna bestämmelsen koppla rätten att få fingeravtrycksuppgifter enligt 13 a § 2 mom. till att uppgifterna ska vara nödvändiga genom att foga ordet ”nödvändigt” till bestämmelsen, är det enligt justitieministeriets utredning lämpligast att införa uttömmande bestämmelser om detta till den del det handlar om uppgifter som förs in i en uppgiftspost, på det sätt som föreslås i propositionen. Det bör noteras att Ecris-TCN-förordningen inte ger den personuppgiftsansvarige prövningsrätt i fråga om fingeravtryck. Lagutskottet anser dock utifrån inkommen utredning att det är möjligt att precisera det inledande stycket i 13 a § 1 mom. så att det av bestämmelsen framgår vems uppgifter som registreras i systemet genom att tillfoga formuleringen ”tredjelandsmedborgare som dömts för brott och som avses i artikel 3.7 i förordningen”.

Med beaktande av 24 § 1 mom. 4 punkten om polisens register i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) anser utskottet dessutom att det är tydligare att precisera det föreslagna 13 a § 2 mom. så att det i bestämmelsen hänvisas till uppgifternas sekretessbelagda karaktär. Uppgifterna är sekretessbelagda också i den mottagande myndighetens system. Utskottet föreslår nedan att motsvarande precisering görs i 13 c § 1 mom.

Följaktligen föreslår lagutskottet att 13 a § 1 mom. omformuleras så här: ”Rättsregistercentralen ska i en sådan uppgiftspost enligt artikel 5 i förordningen som centralen skapat i ett i förordningen avsett system för identifiering av medlemsstater, nedan Ecris-TCN-systemet, föra in uppgifter om tredjelandsmedborgare som dömts för brott och som avses i artikel 3.7 i förordningen,”

Följaktligen föreslår lagutskottet vidare att 13 a § 2 mom. omformuleras så här: ”Rättsregistercentralen har trots sekretessbestämmelserna rätt att få de i 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna

Betänkande LaUB 18/2022 rd

om fingeravtryck från polisen och behandla dem för att föra in uppgifter i en uppgiftspost samt för att rätta, ändra eller radera uppgifterna.”

Enligt 13 a § 3 mom. ska Rättsregistercentralen lagra en kopia av de uppgifter som förts in i Ecris-TCN-systemet och av ändringar i dem. I fråga om sekretessen för fingeravtryck i kopian konstaterar lagutskottet utifrån en utredning från justitieministeriet för tydlighetens skull följande: Enligt 24 § 1 mom. 28 punkten i offentlighetslagen är bland annat en förvaltningsmyndighets handlingar och register med uppgifter om en dömd, en häktad eller en person som annars berövats sin frihet sekretessbelagda, likaså uppgifterna i straffregistret och bötesregistret. När fingeravtrycken fortfarande finns i polisens register baserar sig sekretessen för dem på 4 punkten i det momentet. Den nationella kopia som ska förvaras ska enligt propositionsmotiven (s. 14) lagras i det nationella Cris-systemet, som anknyter till Ecris och som används av Rättsregistercentralen bland annat för förmedling av fingeravtrycksuppgifter och uppgifter från straff- och bötesregistret till Ecris-TCN. En sådan kopia som avses i lagförslaget kan tydligt jämföras med en handling eller ett register som innehåller uppgifter om dömda personer och som utöver uppgifter som sökts fram ur straffregistret eller bötesregistret också innehåller fingeravtryck av den dömd. Sekretesskravet enligt 24 § 1 mom. 28 punkten i offentlighetslagen kan således anses omfatta de fingeravtryck som ingår i kopiorna, och en särskild sekretessbestämmelse behövs inte i detta fall.

13 c §. Användning av uppgifter om fingeravtryck vid sökningar i Ecris-TCN-systemet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om användning av fingeravtrycksuppgifter vid sökningar i Ecris-TCN. Enligt paragrafens 1 mom. ska Rättsregistercentralen ha rätt att få de i 13 a § 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna om fingeravtryck från polisen och behandla dem för att göra sökningar i Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7 i förordningen för de ändamål som avses i 13 d—13 g §, om det är nödvändigt för att identifiera en person. Rättsregistercentralen får lagra uppgifterna om fingeravtryck tills en sökning har gjorts.

Lagutskottet anser på motsvarande sätt som i detaljmotiveringen till 13 a § att 1 mom. bör ändras så att det i bestämmelsen hänvisas till uppgifternas sekretessbelagda karaktär. Därför föreslår lagutskottet att 13 c § 1 mom. omformuleras så här: ”Rättsregistercentralen har rätt att trots sekretessbestämmelserna få de i 13 a § 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna om fingeravtryck från polisen och behandla dem för att göra sökningar i Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7 i förordningen för de ändamål som avses i 13 d—13 g §, om det är nödvändigt för att identifiera en person. Rättsregistercentralen får lagra uppgifterna om fingeravtryck tills en sökning har gjorts.”

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—4 i proposition RP 106/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 106/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012) 1, 7 och 20 §, av dem 1 § sådan den lyder i lag 74/2021, och
fogas till lagen en ny 4 a § och ett nytt 3 a kap. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om överföring av uppgifter ur straffregistret och bötesregistret till den medlemsstat i Europeiska unionen där den dömda personen är medborgare (*den medlemsstat där personen är medborgare*) samt om lagring i Finland av sådana registeruppgifter om finska medborgare som har överförts till Finland från en annan medlemsstat.

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om utlämnande av uppgifter som avses i 1 mom. på begäran för straffrättsliga förfaranden, för att uppfylla en enskild persons begäran om att få uppgifter om sig själv eller, med den berörda personens samtycke, för skötsel av ett sådant uppdrag som består i arbete med eller annan verksamhet bland minderåriga, samt bestämmelser om framställande av en begäran om sådana uppgifter.

Denna lag innehåller också bestämmelser om utlämnande av uppgifter som avses i 1 mom. på begäran för att utreda bakgrunden hos tillståndssökande som avses i artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1148 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, om ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 och om upphävande av förordning (EU) nr 98/2013, nedan *förordningen om sprängämnesprekursorer*, samt om framställande av en begäran om sådana uppgifter.

I denna lag utfärdas också bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemssta-

Betänkande LaUB 18/2022 rd

ter som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister och om ändring av förordning (EU) 2018/1726, nedan *förordningen*.

För de funktioner som avses i 1—3 mom. svarar Rättsregistercentralen, som är centralmyndighet enligt artikel 3 i rådets rambeslut 2009/315/RIF om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll, nedan rambeslutet. Rättsregistercentralen är också centralmyndighet enligt artikel 3.5 i förordningen.

För överföring och utlämnande av uppgifter som avses i 1—3 mom. används ett decentraliserat informationstekniskt system som bygger på de datoriserade kriminalregistren i varje medlemsstat (det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister Ecris).

4 a §

Meddelande som gäller överföring av uppgifter

Om en sådan överföring av uppgifter i elektronisk form som avses i denna lag inte finns tillgänglig under en lång tidsperiod, ska Rättsregistercentralen meddela de andra medlemsstaterna och Europeiska kommissionen om detta.

7 §

Sättet för överföring av uppgifter

Uppgifterna ur straffregistret och bötesregistret ska överföras till centralmyndigheten i en annan medlemsstat i elektronisk form. Om det finns hinder för elektronisk överföring, får uppgifterna också överföras i någon annan skriftlig form.

3 a kap.

Ecris-TCN-systemet för identifiering av medlemsstater

13 a §

Införande av uppgifter i Ecris-TCN-systemet

Rättsregistercentralen ska i en sådan uppgiftspost enligt artikel 5 i förordningen som centralen skapat i ett i förordningen avsett system för identifiering av medlemsstater, nedan *Ecris-TCN-systemet*, i fråga om sådana i artikel 3.7 i förordningen avsedda tredjelandsmedborgare som dömts för brott föra in

1) i straffregistret antecknade uppgifter som nämns i 2 § 3 mom. 1 punkten i straffregisterlagen samt pseudonym eller alias, om Rättsregistercentralen har tillgång till dem, och den dömande medlemsstatens kod,

2) i bötesregistret antecknade uppgifter om den dömdes namn, personbeteckning eller, om personbeteckningen inte är känd, födelsetid och medborgarskap samt i fråga om avgöranden som har antecknats i bötesregistret uppgifter i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden

Betänkande LaUB 18/2022 rd

den i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem om den dömdes födelsestat och födelseort, kön, eventuella tidigare namn samt pseudonymer eller alias, om Rättsregistercentralen har tillgång till dem, och den dömande medlemsstatens kod,

3) uppgifter om fingeravtryck som har tagits med stöd av 9 kap. 3 § 1 och 3 mom. samt 3 a § i tvångsmedelslagen (806/2011).

Rättsregistercentralen har rätt att **trots sekretessbestämmelserna** få de i 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna om fingeravtryck från polisen och behandla dem för att föra in uppgifter i en uppgiftspost samt för att rätta, ändra eller radera uppgifterna.

Rättsregistercentralen lagrar en kopia av de uppgifter som förts in i Ecris-TCN-systemet och av ändringar i dem. Uppgifterna raderas när uppgiftsposten raderas ur Ecris-TCN-systemet.

På begäran av Rättsregistercentralen har polisen rätt att jämföra fingeravtryck för att säkerställa att de är korrekta.

13 b §

Rättsregistercentralens meddelande om att uppgifter om fingeravtryck saknas

Om Rättsregistercentralen får kännedom om en lagakraftvunnen dom som gäller ett fängelsestraff på minst sex månader i fråga om en tredjelandsmedborgare som avses i artikel 3.7 i förordningen och uppgifter om fingeravtryck inte finns att tillgå, begär Rättsregistercentralen uppgifter om den dömdes fingeravtryck från polisen.

Rättsregistercentralen får trots sekretessbestämmelserna till polisen lämna ut uppgifter som är nödvändiga för framställande av begäran.

Polisen meddelar Rättsregistercentralen när uppgifterna om fingeravtryck finns tillgängliga.

13 c §

Användning av uppgifter om fingeravtryck vid sökningar i Ecris-TCN-systemet

Rättsregistercentralen har rätt att **trots sekretessbestämmelserna** få de i 13 a § 1 mom. 3 punkten avsedda uppgifterna om fingeravtryck från polisen och behandla dem för att göra sökningar i Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7 i förordningen för de ändamål som avses i 13 d—13 g §, om det är nödvändigt för att identifiera en person. Rättsregistercentralen får lagra uppgifterna om fingeravtryck tills en sökning har gjorts.

Rättsregistercentralen får lagra sådana uppgifter om fingeravtryck som erhållits genom sökningar med stöd av 13 d—13 g § så länge som det är nödvändigt för det ändamål som anges i artikel 7.7.

13 d §

Användning av Ecris-TCN-systemet för straffrättsliga förfaranden

Rättsregistercentralen använder Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7.1 i förordningen innan den framställer en i 19 § 1 mom. avsedd begäran för straffrättsliga förfaranden, när en domstol, åklagarmyndighet, förundersökningsmyndighet eller Brottpåföljdsmyndigheten har begärt det. Begäran ska framställas när straffregisteruppgifter används vid

Betänkande LaUB 18/2022 rd

behandlingen av ett brottmål som gäller en tredjelandsmedborgare enligt artikel 3.7 i förordningen eller en medborgare i en medlemsstat som också är medborgare i ett tredjeland, om inte något annat föreskrivs i förordningen.

13 e §

Användning av Ecris-TCN-systemet på begäran av en enskild person

Rättsregistercentralen använder Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7.1 i förordningen innan en begäran som avses i 20 § 2 mom. framställs, när en enskild person, som är tredjelandsmedborgare enligt artikel 3.7 i förordningen eller som är medborgare i en medlemsstat och också är medborgare i ett tredjeland begär ett straffregisterutdrag beträffande sig själv från Rättsregistercentralen i enlighet med 6 § 1—5 mom. i straffregisterlagen.

13 f §

Användning av Ecris-TCN-systemet för frivilligverksamhet

Rättsregistercentralen använder Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7.1 i förordningen innan den framställer en begäran som avses i 20 a § 1 mom., när det med samtycke av personen i fråga, som är tredjelandsmedborgare enligt artikel 3.7 i förordningen eller som är medborgare i en medlemsstat och också är medborgare i ett tredjeland, med stöd av 6 a § i straffregisterlagen har begärts ett straffregisterutdrag från Rättsregistercentralen för skötseln av en uppgift som avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (148/2014).

13 g §

Användning av Ecris-TCN-systemet i situationer som avses i förordningen om sprängämnesprekursorer

Rättsregistercentralen använder Ecris-TCN-systemet i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7.1 i förordningen innan den framställer en begäran som avses i 20 b §, när Polisstyrelsen har begärt det för ett ändamål som avses i artikel 6.1 c i förordningen om sprängämnesprekursorer. Begäran ska framställas när straffregisteruppgifter används för att utreda sökandens bakgrund enligt artikel 6 i förordningen om sprängämnesprekursorer i fråga om en tredjelandsmedborgare enligt artikel 3.7 i förordningen eller en medborgare i en medlemsstat som också är medborgare i ett tredjeland, om inte något annat föreskrivs i förordningen.

13 h §

Radering av bötesregisteruppgifter och uppgifter om fingeravtryck i Ecris-TCN-systemet

I enlighet med vad som föreskrivs i artikel 8 i förordningen ska Rättsregistercentralen radera de uppgifter den fört in i Ecris-TCN-systemet enligt följande:

Betänkande LaUB 18/2022 rd

1) bötesregisteruppgifter när tre år har förflutit från det att en lagakraftvunnen dom eller ett annat slutligt myndighetsavgörande avkunnades eller meddelades,

2) uppgifter om fingeravtryck inom de tidsfrister som anges i 10 § i straffregisterlagen eller, om det enbart gäller uppgifter som hänför sig till bötesregistret, inom den tidsfrist som avses i 1 punkten.

13 i §

Lämnande av samtycke till Eurojust

Rättsregistercentralen kan lämna samtycke enligt artikel 17.3 i förordningen till Europeiska unionens enhet för rättsligt samarbete, om inte något annat föreskrivs särskilt eller följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

Rättsregistercentralen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Migrationsverket få information om behovet av internationellt skydd för den tredjelandsmedborgare enligt artikel 3.7 i förordningen som den i artikel 17.1 i förordningen avsedda begäran gäller, om det är nödvändigt för att fatta beslut om lämnande av samtycke.

Rättsregistercentralen får trots sekretessbestämmelserna till Migrationsverket lämna ut uppgifter som är nödvändiga för tillgodoseendet av den rättighet som avses i 2 mom.

20 §

Framställande av begäran med anledning av en begäran från en enskild person

När en enskild person som är medborgare i en annan medlemsstat begär ett straffregisterutdrag beträffande sig själv i enlighet med 6 § 1—5 mom. i straffregisterlagen, ska Rättsregistercentralen framställa en begäran till centralmyndigheten i den medlemsstat där personen är medborgare om utlämnande av registeruppgifter och tillhörande uppgifter.

När en enskild person som är tredjelandsmedborgare enligt artikel 3.7 i förordningen eller som är medborgare i en medlemsstat och också är medborgare i ett tredjeland begär ett straffregisterutdrag beträffande sig själv i enlighet med 6 § 1—5 mom. i straffregisterlagen, ska Rättsregistercentralen framställa en begäran om utlämnande av registeruppgifter och tillhörande uppgifter till den centralmyndighet i en annan medlemsstat som på basis av en sökning som gjorts med stöd av 13 e § har registeruppgifter om personen i fråga.

Om en begäran som avses i 1 eller 2 mom. framställs av en enskild person för vars vidkommande det är känt att han eller hon som myndig har varit bosatt i någon annan medlemsstat och de registeruppgifter som gäller honom eller henne till denna del inte är tillgängliga på något annat sätt, ska Rättsregistercentralen framställa en begäran till centralmyndigheten i den medlemsstat där personen har varit bosatt om utlämnande av registeruppgifter och tillhörande uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 2 och 5 § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i straffregisterlagen (770/1993) 2 § 3 mom. 2 punkten och 5 § 1 mom. ,
sådana de lyder, 2 § 3 mom. 2 punkten i lag 215/2012 och 5 § 1 mom. i lag 75/2021, som följer:

2 §

I straffregistret antecknas följande uppgifter:

2) domstolens namn, dagen för avgörandet, avgörandets nummer och polisanmälningsnummer,

5 §

Uppgifter ur straffregistret lämnas ut i form av straffregisterutdrag som innehåller de uppgifter om en person som har införts i registret eller en upplysning om att han eller hon inte har antecknats i registret. Beträffande juridiska personer lämnas ett utdrag med motsvarande innehåll. Om uppgifter om ett avgörande har fåtts i enlighet med 20, 20 a eller 20 b § i EU-straffregisterlagen eller ur det lagringsregister som avses i den lagen, antecknas det i utdraget de uppgifter som skulle kunna införas i straffregistret. I straffregisterutdraget antecknas dock inte de uppgifter ur straffregistret som gäller polisanmälningsnummer eller lagbestämmelser som har tillämpats och inte heller sådana uppgifter som inte får antecknas på grund av villkor som ställts av en annan medlemsstat och som avses i 9 § 4 mom. i EU-straffregisterlagen. I straffregisterutdraget antecknas den uppgift som avses i 2 § 5 mom. i denna lag endast om utdraget med stöd av 4 § 1 mom. ges till en åklagare eller en förundersökningsmyndighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 9 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 9 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) en ny 3 a § som följer:

9 kap.

Tvångsmedel i samband med särskilda undersökningsmetoder

3 a §

Tagande av fingeravtryck för ändamål som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister och om ändring av förordning (EU) 2018/1726

Av en person som inte är medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen, av en statslös person och av en person vars medborgarskap är okänt ska fingeravtryck tas för ändamål som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister och om ändring av förordning (EU) 2018/1726, om personen genom en lagakraftvunnen dom har dömts till ett fängelsestraff i minst sex månader, om inte fingeravtryck har tagits redan vid förundersökningen av brottet.

Fingeravtryck får tas av en polisman eller en tjänsteman som avses i 3 § 3 mom.

En person som avses i 1 mom. är skyldig att på kallelse infinna sig på det närmaste lämpliga verksamhetsställe som den polisman som har utfärdat kallelsen föreslår. I kallelsen ska uppges grunden för utfärdandet.

Om en person som avses i 1 mom. utan godtagbar orsak underlåter att lyda kallelsen, får han eller hon hämtas till verksamhetsstället.

En polisman som hör till befälet beslutar om hämtning. Den som ska hämtas ska ges ett skriftligt förordnande om hämtningen. Om det på grund av ärendets brådskande natur inte finns något skriftligt förordnande, ska den som hämtas i samband med gripandet informeras om förordnandet och de omständigheter som ligger till grund för det.

Fingeravtryck kan tas också när den som avses i 1 mom. avtjänar straff för ett brott i ett fängelse eller på grund av sitt sinnestillstånd inte har dömts till straff och vårdas på sinnessjukhus.

Betänkande LaUB 18/2022 rd

För utförande av de uppgifter som anges i 1 § 1 mom. i polislagen registreras fingeravtryck i polisens personregister. Bestämmelser om radering av fingeravtryck ur registret finns i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust)

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019) 8 § 2 mom. som följer:

8 §

Överföring av information till den nationella medlemmen och dennes rätt att behandla personuppgifter

Vad som i 22 § i lagen om Åklagarmyndigheten föreskrivs om en åklagares rätt att få information tillämpas också på den nationella medlemmen när denne sköter uppgifter enligt Eurojustförfordningen. Vad som i straffregisterlagen (770/1993) föreskrivs om utlämnande av uppgifter till åklagaren tillämpas också på utlämnande av uppgifter till den nationella medlemmen när denne sköter uppgifter enligt Eurojust-förfordningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande LaUB 18/2022 rd

Helsingfors 24.11.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Leena Meri saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Matias Mäkynen sd (delvis)
medlem Mari Rantanen saf
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Mirka Soinikoski gröna
medlem Paula Werning sd
ersättare Outi Alanko-Kahiluoto gröna (delvis)
ersättare Tuomas Kettunen cent (delvis)
ersättare Veikko Vallin saf.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.

Betänkande LaUB 18/2022 rd

Reservation

Reservation

Motivering

Syftet med propositionen är att införa de ändringar i den nationella lagstiftningen som föranleds av EU-bestämmelserna om ett centraliserat system för identifiering av EU-medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN). Det är enligt oss beklagligt att propositionen i det här avseendet ändå bara har kommit halvvägs och att det inte har föreslagits att alla de lösningar som EU-regleringen möjliggör ska införas i den nationella lagstiftningen.

Regeringen föreslår att tvångsmedelslagen får bestämmelser med stöd av vilka det kan tas fingeravtryck av tredjelandsmedborgare för de ändamål som föreskrivs i Ecris-TCN-förordningen, om personen genom en lagakraftvunnen dom har dömts till ett fängelsestraff i minst sex månader och om inte fingeravtryck har tagits redan vid förundersökningen av brottet. Ecris-TCN-förordningen gör det dock möjligt att ta fingeravtryck i större utsträckning än vad som föreslås i propositionen. Enligt förordningen kan medlemsstaten också besluta att fingeravtryck alltid ska tas om en tredjelandsmedborgare har dömts för ett brott som är belagt med ett maximalt fängelsestraff på minst tolv månader enligt medlemsstatens lagstiftning. Enligt förordningen ska fingeravtrycken åtminstone lagras i Ecris-TCN enligt någotdera av de ovannämnda alternativen. Det sistnämnda alternativet skulle leda till ett större antal fingeravtrycksuppgifter, eftersom skyldigheten att lagra uppgifterna skulle uppkomma också i sådana situationer då domstolen dömt till bötesstraff eller till kortare fängelsestraff än sex månader.

Vi anser att det är viktigt att i så stor utsträckning som möjligt lagra fingeravtryck i Ecris-TCN med tanke på systemets syfte att effektivisera utbytet av straffregisteruppgifter och förhindra att personer kan hemlighålla sin brottshistoria i andra medlemsstater. Flera andra medlemsstater gör det enligt uppgift möjligt att lagra fingeravtryck i Ecris-TCN i större utsträckning än vad som föreslagits i Finland. Åtminstone i Tjeckien, Rumänien, Lettland och Polen är avsikten att fingeravtryck från tredjelandsmedborgare ska lagras oftare än i Finland.

När det gäller ansiktsbilder föreslås det i propositionen ingen nationell användning av dem, trots att förordningen också gör det möjligt att lagra ansiktsbilder på tredjelandsmedborgare som fått en fällande dom. Rättsregistercentralen ska således inte i sina uppgiftsposter i Ecris-TCN inkludera ansiktsbilder och inte heller använda ansiktsbilder som sökts fram i Finland från systemet.

Ett effektivt utbyte av straffregisteruppgifter genom användning av Ecris-TCN förutsätter att det i uppgiftsposten i Ecris-TCN inkluderas också ansiktsbilder. Enbart registrering av fingeravtrycksuppgifter räcker inte, eftersom fingeravtrycksuppgifterna inte nödvändigtvis alltid är tillgängliga. Fingeravtrycken kan förändras permanent eller rentav förstöras helt och hållet till följd av exempelvis brännskador eller frätning. Hos människor i vissa yrkesgrupper slits också fingeravtrycken mer än normalt. Även åldern och hälsotillståndet kan de facto försämra kvaliteten på fingeravtrycken. Dessutom saknas fingeravtryck hos personer med ett visst genetiskt fel redan från födseln. Således kan användningen av ansiktsbild i praktiken ha en väsentlig betydelse med

Betänkande LaUB 18/2022 rd Reservation

tanke på en effektiv identifiering av personen. Åtminstone Sverige, Lettland och Kroatien har med avvikelse från Finland beslutat tillåta att ansiktsbilder registreras i Ecris-TCN.

Förordningen gör det dessutom möjligt att använda informationssystemet också till exempel vid viseringsförfaranden, förfaranden för erhållande av medborgarskap samt vid migrationsförfaranden, inklusive asylförfaranden. Propositionen innehåller dock inte de förslag som behövs för att göra det möjligt att använda informationssystemet för sådana ändamål i Finland. Detta trots att Migrationsverket i sina tillståndprocesser har betydande informationsbehov i anslutning till säkerställandet av den inre säkerheten.

I flera av Migrationsverkets processer bedöms äventyrande av allmän ordning och säkerhet eller statens säkerhet. Dessutom bedöms till exempel i medborgarskapsärenden en persons oförvitlighet och i asylärenden så kallade uteslutningsklausuler. Migrationsverket får dock för närvarande uppgifter om brott som begåtts utomlands och om straff som dömts ut på basis av dem endast om klienten själv öppet berättar om det i samband med sin ansökan. Sådana situationer uppstår sällan.

Med beaktande av att personerna rör sig inom EU finns det en verklig risk för att det bland Migrationsverkets klienter finns personer som dömts för brott i andra länder, men Migrationsverket får inte information om dessa domar för sitt beslutsfattande. Detta kan exempelvis leda till att personer beviljas uppehållstillstånd, internationell skyddsstatus eller finskt medborgarskap trots att de på grund av brottslig bakgrund i verkligheten inte uppfyller de lagstadgade villkoren för erhållande av ett sådant tillstånd eller sådan status.

I Migrationsverkets uppgifter är det således ytterst viktigt att få information om domar i brottmål som meddelats i andra EU-stater. Genom att utnyttja Ecris-TCN-systemet för att begära straffregisteruppgifter från andra medlemsstater kan brott och straff möjligen utredas oftare än för närvarande, varför användningen av systemet för att få straffregisteruppgifter för viseringsförfaranden, förfaranden för erhållande av medborgarskap samt invandrings- och asylförfaranden bör möjliggöras snabbt.

Eftersom också andra myndigheter än Migrationsverket som enligt lag har rätt att få straffregisteruppgifter kan ha motsvarande behov av att få straffregisteruppgifter från andra medlemsstater, bör också sådana informationsbehov utredas med det snaraste.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner fyra uttalanden (*Reservationens förslag till uttalanden*).

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att regeringen ännu bedömer möjligheterna att ändra lagstiftningen så att fingeravtrycksuppgifter om tredjelandsmedborgare tas in och lagras i Ecris-TCN på det sätt som artikel 5.1 b ii i Ecris-TCN-förordningen tillåter när tredjelandsmedborgaren har dömts för ett brott för vilket det enligt medlemsstatens lagstiftning kan dö-

Betänkande LaUB 18/2022 rd
Reservation

mas ut ett fängelsestraff på högst tolv månader och att regeringen vid behov skyndsamt förelägger riksdagen ett lagförslag om detta.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen så snart som möjligt vidtar behövliga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att de uppgiftsposter som i Finland förs in i Ecris-TCN också ska kunna innehålla ansiktsbilder på tredjelandsmedborgare.

3. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål vidtar lagstiftningsåtgärder som gör det möjligt att använda Ecris-TCN-systemet i enlighet med artikel 7.1 i förordningen för följande ändamål: viseringsförfaranden, förfaranden för erhållande av medborgarskap och förfaranden för invandring, inbegripet asyلفörfaranden.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål utreder också eventuella behov hos andra myndigheter än Migrationsverket att utnyttja Ecris-TCN-systemet för att begära straffregisteruppgifter från andra medlemsstater och vid behov vidtar åtgärder för att ändra lagstiftningen.

Helsingfors 24.11.2022

Mari Rantanen saf

Leena Meri saf

Veikko Vallin saf

Antero Laukkanen kd